

POLÁCI NA TĚŠÍNSKU

Úvod

Těšínsko, označováno také jako Těšínské Slezsko, je nepochybně region zvláštní, a to nejen z historického, ale také z aktuálního hlediska. Dnes je to jediný region v České republice, jehož tradiční multikulturalita byla alespoň částečně zachována, a to i přesto, že z něj téměř zmizela německá a židovská populace. Jedna původní minorita, Poláci, zde ale zůstala. To nemůžeme říci o žádné jiné menšině naší vlasti. Proto je Těšínsko jediným územím ČR souvisle osídleným historickou národnostní menšinou.

Naše práce je primárně zaměřena na polskou identitu na Těšínsku. Náš výzkumný tým se snažil zjistit jak silné je vnímání skupinové totožnosti Poláka na českém Těšínsku. Jestli nějak posilují svou identitu či zda se vůbec snaží udržovat polské tradice. Zajímavým ukazatelem se staly dvojjazyčné nápisy, které naznačují aktivitu a touhu po zachovávání polských odlišností od české populace.

Cíl práce

Výzkumná otázka:

Posilují v současné době Poláci na Těšínsku svou identitu?

Podotázky:

Jakou úlohu hrají dvojjazyčné nápisy v posilování identity?

Jak chápou polskou menšinu Češi a jak ji vnímají Poláci na území Polska?

Obecné údaje o Těšínsku

Historie

Těšínské knížectví vzniklo okolo roku 1290 po rozdělení Opolského knížectví. Prvním knížetem byl Měšek I. z vedlejší větve polského královského rodu Piastovců. Měšek v roce 1291 uzavřel obranný svaz s českým králem Václavem II., tím se obě strany zavázaly k vzájemné podpoře proti nepřítelům. Tato dohoda sblížila těšínská knížata s českými vládci. Toto sblížení ještě podpořil sňatek mezi dcerou Měška I. Violou s českým králem Václavem III. *Rozmach polského národního života nastává po roce 1867 v souvislosti s přijetím 19. článku rakouské ústavy* ¹⁾. Ten říkal, že všechny menšiny v monarchii jsou rovnoprávné a mají právo na zvelebování vlastního jazyka a národnosti. Roku 1883 bylo v Praze vyhlášeno znovuzískání Těšínského Slezska pro země Koruny české prostřednictvím škol a v Těšíně byla založena první česká organizace.

Vzhledem k převaze polského obyvatelstva byly české vlivy na Těšínsku nadále zanedbatelné. Uskutečněním národních snah Poláků se stalo otevření soukromého polského gymnázia v Těšíně roku

1895. To se stalo prvním krokem ke vzniku polské inteligence v regionu. Po zániku Rakouska - Uherska roku 1918 zaniklo i původní těšínské knížectví. Od té doby se Těšínské Slezsko stalo předmětem územního sporu nově vzniklých států a to Československé republiky a Polské republiky. Tento spor vyvrcholil sedmidenní válkou, kdy Těšínské Slezsko začala roku 1919 obsazovat československá armáda. Po skončení války se tento spor začal řešit na mírové konferenci ve Versailles. O tom, komu mělo připadnout Těšínské Slezsko, mělo rozhodnout lidové hlasování, které se však nikdy neuskutečnilo. 10. července 1920 byla československým a polským ministrem zahraničních věcí podepsána deklarace, ve které oba státy souhlasily s arbitráží mocností Dohody. 28. července 1920 se konala konference těchto velmocí v belgickém letovisku Spa, kde došlo k ukončení územního sporu o Těšínsko. Téhož dne byla vydána v Paříži deklarace o rozdělení původního Těšínského Slezska.

Území Těšínského Slezska bylo tedy rozděleno na dvě části a to na české Těšínské Slezsko a na polské Těšínské Slezsko. Novými státními hranicemi bylo rozděleno 17 obcí, mezi nimi i město Těšín, z jehož předměstí vzniklo nové samostatné město Český Těšín. Roku 1938 si polská vláda vynutila změnu hranic z roku 1920 a odstoupení většiny českého Těšínského Slezska. Území bylo obsazeno polskou armádou, která zde zavedla polskou státní správu. Po zahájení 2. světové války a tedy přepadení Polska 1. září 1939 bylo toto území připojeno přímo k Německu. Jen malá část českého Těšínského Slezska tvořila součást druhé Československé republiky, která zde byla od Mnichovské dohody (1938) do Protektorátu Čechy a Morava (1939), ale brzy byla Němci také obsazena a tedy připojena k Protektorátu Čechy a Morava. Po ukončení 2. světové války byl v Těšínském Slezsku v květnu 1945 obnoven stav území z roku 1920. Ke konečnému jednání o průběhu státních hranic došlo podpisem smlouvy mezi Polskou lidovou republikou a Československou republikou ve Varšavě roku 1958. Současný průběh státních hranic je téměř shodný se stavem platným od 28. července 1920. ²⁾

Počet příslušníků polské menšiny

Při sčítání lidu v roce 2001 se k polské národnosti přihlásilo téměř 52 tisíc osob. Polská menšina je tedy druhou nejpočetnější menšinou na území České republiky po menšině slovenské. Důležité je ale zdůraznit, že více než 70 % ze zmiňovaného počtu osob s polskou národností žije ve dvou okresech - v Karvinském a Frýdecko-místeckém, tedy okresech na území českého Těšínska. V některých obcích na Těšínsku tak Poláci zahrnují i více než 30 % z celkového počtu obyvatel obce. Počet osob polské národnosti na území České republiky ale dlouhodobě klesá. Od roku 1920 klesl zhruba o polovinu. Mezi lety 1991 a 2001 pak klesl o 7, 5 tisíc obyvatel.

Spolky

Poláci vyvíjejí různé formy činnosti s cílem zachovat si svoji národní identitu. Za tímto účelem již založili přes 28 000 organizací. Všechny spolky v České republice jsou sdružené v Kongresu Poláků v ČR. Největší a také nejpočetnější z nich je PZKO (Polský svaz kulturně osvětový), který má 12 000 členů. Jeho aktivita spočívá v organizaci polského společenského života podle zájmů členů v oblasti zpěvu, tance, etnografie, mezilidských vztahů apod. Tyto aktivity zajišťuje jak organizačně, tak i finančně a výsledky těchto aktivit prezentuje prostřednictvím akcí. Mezi další sdružení patří např. Polské sdružení zdravotníků, které srpuje osoby polské národnosti pracující ve zdravotnictví. Dále Polský umělecký spolek „Ars Musica“, jehož cílem je propagace kultury polské národnostní menšiny v České republice, hlavně hudební, divadelní a lidové. Neopomeňme také Sdružení přátel polské knihy,

kté propaguje polskou literaturu a autory z Těšínska. Sdružení katyňská rodina, které bylo založeno v roce 1991 sdružuje příbuzné polských válečných zajatců zavražděných na území Sovětského svazu, kteří se narodili nebo bydleli na území dnešní České republiky. Za zmínku stojí také Spolek polských učitelů, jehož hlavním cílem je chránit zájmy polských svazů a polského školství v České republice. Spolek také pomáhá s přípravou učebních osnov a podporuje vydávání školních učebnic.

Školství

V České republice je polské národnostní školství součástí státního školství. Český stát zabezpečuje školám s polským jazykem dostatečnou legislativní základnu. V rámci možností se snaží plně uspokojit potřeby Poláků na vzdělání ve vlastním jazyce. Přesto se ale počet žáků v polských školách neustále zmenšuje. Stav polského školství nepříznivě ovlivňují smíšená manželství a to tím, že v naprosté většině případů (80 %) se manželé rozhodnou poslat děti do české školy.

Média

Média sehrávají specifickou úlohu. Je to především polský periodický tisk, např. obdeník *Głos Ludu*, měsíčník *Zwrot* nebo dvoutýdeník pro děti a mládež. Je nutné říci, že tento tisk by nemohl vycházet bez státní podpory. Neméně důležitým médiem je Český rozhlas v Ostravě, který již od 50. let 20. století zajišťuje rozhlasové vysílání v polském jazyce. Poláci usilují o udržení dosavadních polskojazyčných knižních fondů, které jsou umístěny v 15 městských a místních knihovnách, které mají 41 poboček.

Místní dvojjazyčné nápisy

Dvojjazyčné nápisy na území Těšínska existovaly již za dob komunismu. Nicméně po revoluci a změně demokratického režimu docházelo k postupnému rušení dvojjazyčných nápisů, jelikož je česká veřejnost považovala víceméně za produkt minulého režimu. Již roku 1992 se objevily snahy zavádět opět dvojjazyčné nápisy, ale ohlasem byly negativní reakce a žádné výraznější změny, až na pár

výjimek, kupříkladu obec Těrlicko, se neděly. Přesto Rada Poláků neustále usilovala o dvojjazyčnost a zavádění dvojjazyčných názvů obcí. To jim umožnil zákon č. 128/2000 o obcích, na jehož základě je možné zavést název obce, jejích částí, ulic, veřejných míst, budov státních a samosprávných orgánů v jazyce národnosti menšiny. Ovšem za předpokladu, že v dané obci žije více jak 10 % Poláků a navíc tyto nápisy podpoří petice s podpisy více jak 40 % plnoletých obyvatel polské menšiny v obci. Jelikož zmiňovaná petice pobouřila samotné Poláky a začalo docházet dokonce i k jistým „protipolským“ protestům ze strany Čechů, když se Poláci začali snažit o sepsání petice, byl zákon novelizován. A to do podoby, že česko-polské nápisy se mají v obcích objevit za podmínky, že v obci žije více jak 10 % Poláků a samy polské organizace s touto žádostí vystoupí. Tato nová legislativa se z velké části opírala o Evropskou chartu regionálních či menšinových jazyků, která vstoupila v České republice v platnost 1. března 2007. Již v roce 2007 zažádalo stát o finanční prostředky potřebné k zavedení

cizojazyčných nápisů 13 obcí.

Březnové sčítání lidu

Kongres Poláků v České republice připravil kampaň s názvem Sázka na polskost. Jejím cílem je dosáhnout toho, aby svou polskou národnost a polský mateřský jazyk deklarovalo při březnovém sčítání lidu co nejvíce Poláků žijících v České republice. Tváří kampaně je mladá zpěvačka Ewa Farna, nejspíše nejznámější Polka v České republice, pocházející právě z Těšínska. Kongres Poláků chce touto kampaní přesvědčit ty, kteří mluví v oblasti Těšínska nářečím „po našymu“ aby neváhali a přihlásili se k polské národnosti. Předseda kongresu Józef Szymeczek prohlašuje, že nářečí po našymu je formou polského jazyka, což je tedy velice diskutabilní, protože nářečí po našymu používají jak Poláci, tak Češi. Pro Poláky na Těšínsku je sčítání lidu velice důležité. Právě počet Poláků určí, kolik financí Poláci získají a zda na Těšínsku zůstanou dvojjazyčné nápisy.

Po našymu

Po našymu či po naszymu je těšínské nářečí, které se vyvinulo ze staropolštiny. Za svou dnešní podobu vděčí především vlivům němčiny, polštiny a češtiny a do 50. let 20. století i slovenštiny. Toto nářečí plní pro autochtonní obyvatele Těšínska formu interdialektu, tzn., že spojuje prvky češtiny a polštiny. Výslovnost se pohybuje mezi češtinou a polštinou.³⁾

„ó“ není dlouhé „o“ jako v češtině, nýbrž samohláska vyslovovaná na pomezí „u“ a „o“

„ł“ je převzato z polštiny a vyslovuje se podobně jako „u“

„ś, ć, ź“ je přezvato z polštiny a vyslovuje se podobně jako „s, c, z“, ale velmi měkkce⁴⁾

Ukázky vybraných slov:

chrost - č keř, *pl krzak*

glajzy - č koleje, *pl szyny kolejowe*

krokaty - č agresivní, *pl agresywny*

snodzi - č údajně, *pl pono*

trusiok - č krocan, *pl indyk* ⁵⁾

Metodologie

Prvotním záměrem bylo udělat čistě kvalitativní výzkum. Z praktických důvodů nakonec práce vychází převážně z kvalitativních dat, které jsou ovšem doplněny kvantitativními údaji. Prvním zásadním krokem bylo studium odborné literatury a periodik vydávaných v lokalitě Těšínského Slezska. Nesmíme také zapomenout na údaje z Českého statistického úřadu, které předkládají výsledky sčítání lidu. Bohužel bez posledního březnového sčítání, protože tyto údaje ještě nejsou k dispozici. Jak se dozvíte níže v literární rešerši, tímto tématem se zabývá dostatek publikací a to jak tištěných, tak elektronických. V kyberprostoru se nachází také mnoho diskuzí, které řeší aktuální problémy Poláků nejen v ČR, ale také na Těšínsku. Kvalitativní část je postavena na strukturovaných rozhovorech s otevřenými otázkami a dále na dotazníku, který byl umístěn na internetovém portálu vyplnto.cz. Dotazník obsahoval uzavřené i otevřené otázky. U některých uzavřených otázek bylo v dotazníku pro respondenty zvoleno hodnocení pomocí číselné škály.

Literární rešerše

Problematikou polské národnosti menšiny na území Těšínska se zabývá celá řada publikací, ať již tištěných nebo elektronických. Je důležité zmínit, že řada z těchto publikací se zabývá především historickým vývojem regionu, což je pro pochopení kontextu dnešní národnostní situace na Těšínsku velmi podstatné. Jak uvádí Libor Svoboda ve Středoevropských politických studiích: *Není jednoduché zabývat se minulostí takového regionu, jakým je Těšínsko. Regionu bohatého na různé změny a zvraty. Vždyť jen v průběhu 20. století změnilo Těšínsko sedmkrát státní příslušnost!*⁶⁾

Dostatek informací o vývoji Těšínska, národnostním vývoji jeho obyvatel a o současné situaci podává práce Poláci na Těšínsku⁷⁾, skládající se z textů od devíti různých autorů. Tuto práci vydal Kongres Poláků v České republice a je k sehnání jako tištěná kniha nebo na internetu. Pro naši práci jsme čerpaly především z publikace, Kdo jsem a kam patřím⁸⁾ a to konkrétně z textu Odřeje Klípy, který

pojednává o kolektivní identitě polské menšiny na českém Těšínsku. Cílem práce je ukázat na několika základních prvcích kolektivní identity těšínských Poláků preferovanou interpretaci a modifikaci těchto prvků polskou reprezentací. Klípa se tedy zabývá regionální historií, nářečím, systémem vzdělávání, zábavou polské menšinové společnosti. V závěru práce Klípa uvádí, že snahou polské menšinové reprezentace je posunout vztah k regionální historii, území, jazyku, folkloru až do národnostních kategorií. Dodává, že tato snaha bude stále obtížnější díky postupující asimilaci.

Další publikace, která se dotýká problematiky postavení polské menšiny, je práce Mečislava Boráka – *Polská menšina v České republice* a práce Gabriely Sokolovské – *Problematiky polské menšiny v ČR a slovenské menšiny v České republice z perspektivy sociologických výzkumů*. Obě dvě práce jsou vydané v knize, *Etnické menšiny ve střední Evropě* od Ivana Gabala a kol.

O jazykově smíšeném území českého Těšínska pojednává práce *Jazyková komunikace mládeže na dvojjazyčném území českého Těšínska*⁹⁾. Jedná se o sociolingvistický průzkum, který byl proveden pomocí dotazníkové výzkumné metody. Výzkum je zaměřen na studenty středních a vysokých škol, jak polské, tak české národnosti. Publikace se zabývá různými jazykovými ukazateli, kupříkladu, jaký jazyk považují respondenti za svůj mateřský (zde stojí za zmínku, že cca 21 % polských žáků a 16,5 % polských studentů považuje za svůj mateřský jazyk nářečí). Dále se publikace zabývá srozumitelností polského a českého jazyka pro respondenty, který jazyk je pro ně obtížnější atp. Našeho tématu se jednoznačně dotýká část, která se zaměřovala na otázku, zda je dvojjazyčnost na již zmiňovaném území plně respektována. Kdy zhruba 55 % českých žáků je názoru, že je, a veškerí čeští studenti se také domnívají, že dvojjazyčnost je respektována. Nicméně pohled polských žáků a studentů je naprosto odlišný. Přibližně 55 % polských žáků a přibližně 66 % polských studentů se domnívá, že dvojjazyčnost respektována není.

O takto jazykově atraktivním místě se zmiňují i cizojazyčné zdroje. Velmi zajímavá je například studie *Language and ethnicity among students in Teschen Silesia*, která se zaměřuje na postoje jazyka k etnickému původu. Pro zajímavost do práce byl zahrnut průzkum jazykové preference, frekvence používání tradičních nářečí a již zmíněný vztah mezi etnicitou a jazykem. Tyto kritéria byla použita na třech středních školách, které se nacházejí jak na české tak i na polské straně města Těšín. Ovšem překvapivým výsledkem studie bylo: *Ačkoli Češi a Poláci jsou etnicky afinní, aktivní dvojjazyčnost je vzácná a je prakticky omezena na Poláky žijící na české straně Těšínska*.¹⁰⁾ (volně přeloženo z: Due to the affinities of Czech and Polish, active bilingualism is rare and is restricted primarily to ethnic Poles from Zaolzie, who hold Czech citizenship while claiming Polish ethnicity.)

Vlastní výzkum

Internetové diskuze

Jedním ze zdrojů dat pro práci byly internetové diskuze, které se vztahovaly na tematiku dvojjazyčných nápisů. Tyto diskuze probíhaly na nejrůznějších portálech, ať už na facebooku ve skupinách sdružujících občany právě pro podporu dvojjazyčných nápisů nebo na stránkách různých internetových deníků, kde tyto diskuze byly pod články týkajícími se polské menšiny na Těšínsku. Příspěvky psali občané jak polské tak i české národnosti, kteří bydlí na území českého Těšínska.

V diskuzích můžeme najít mnoho nejrůznějších názorů, mezi nejčastější patří naprosté nepochopení ze

strany Čechů vůči zavádění dvojjazyčných nápisů. Bez nadsázky by se dalo říci, že dle názoru přispěvatelů je toto zavádění naprosto nesmyslné. Zmiňují zde zcela zbytečné plýtvání peněz ze státního rozpočtu. Zdá se jim, že financí není rozhodně dostatek a že by se proto daly využít účelněji. Vadí jim zavádění těchto nápisů i z důvodu, že Poláci česky rozumí. Ve školách mají totiž povinný český jazyk a navíc se v této oblasti stejně nejvíce používá nářečí. Další častou argumentací bylo, že žijeme na území České republiky, nápisy tedy mají být v českém jazyce a že Poláci za hranicí také Čechům, co se týče dvojjazyčných nápisů, nevychází vstříc. Zastánci se vyskytovali pouze ojediněle. Menší skupině nápisy nevadí nebo si na ně prostě zvykli. Rozhodující je, že valná většina byla proti zavádění a používání těchto nápisů.

Polské příspěvky by se daly rozdělit do dvou názorových proudů. První, výrazně početnější, skupina příspěvků obhajovala dvojjazyčné nápisy. Častým argumentem je důraz na polskou národnost. Když už tam Poláci žijí, mají tedy mít právo i na své nápisy. Ve druhé skupině příspěvků byl obsažen názor, že nápisy jsou pro Poláky opravdu nepotřebné, nejsou vůbec nutné. Zazněl dokonce i názor, že Poláci si neváží toho, kde žijí a jsou věčně nespokojení.

Výsledky průzkumu internetových diskuzí jsou jistě přínosem, neboť se z nich dají vyčíst konkrétní argumenty pro a proti zavádění dvojjazyčných nápisů. Nicméně se dá předpokládat, že se jich účastní i lidé s někdy až příliš vyhraněným názorem. Často mohou být také vůči této tematice zaujatí. Nesmíme tedy dělat ukvapené názory. Výsledky se proto nedají aplikovat na celou populaci Těšínska.

Respondenti

Část výzkumu byla věnovaná také respondentům. Jedním z nich byl například Ondřej N. z Havířova, na kterém můžeme ukázat značně negativistický přístup. Čtyřladvacetiletý Ondřej je nyní studentem VŠE v Praze, takže je izolován od každodenního života v místě zkoumání. Možná právě proto zaujímá celkem rázný postoj k problematice. Tvrdí, a domnívá se také, že jeho vrstevníci v regionu sdílí podobný názor. On je tedy zásadně proti dvojjazyčným názvům. Je tohoto názoru: „*V Polsku na nás taky ohledy neberou. Je to vyhazování peněz, stejně všichni tady česky umí.*“ Již z náznaků je vidět, že Ondřej nemá polské spoluobčany moc v lásce. K tomu ještě doplnil, že se mu vždy zdálo, že se k Čechům vždy chovali nadřazeně. Obává se jen, aby se na Těšínsku nestali dominantní národností. My vnímáme tento postoj jako velmi netolerantní a z faktického hlediska trochu nereálný. Objektivně zde ovšem můžeme říct, že není až tak časté setkávat se s tak odmítavým přístupem. To byl příklad té stinné stránky respondentů.

Naštěstí tolerance či chcete-li soužití mezi Čechy a Poláky je v některých příkladech takové, že si sousedi vůbec nepřipouští žádnou národnostní odlišnost. Jedna z našich respondentek zjistila polskou národnost svých vrstevníků až díky našemu šetření. Nebyla to od ní nepozornost, ale kvůli nářečí používaném v oblasti neměla důvod myslet si, že by mohli cítit jinou etnickou příslušnost. Přiznala se nám, že jí samotnou to vůbec nenapadlo, vnímá je pouze jako své kamarády, se kterými vyrůstala.

Pohled z druhé strany hranic nám přiblíží polská respondentka. V něm ze svého statusu polské občanky žijící na území Polska vylíčila paradox, který se mezi obyvateli Těšínska na straně polské a na straně české vyskytuje. Uvádí, že na české straně se velká část obyvatel mluvící „po našemu“ hlásí k polské národnosti, kdežto na straně polské se obyvatelé mluvící „po našemu“ hlásí k národnosti slezské. Dokonce se v této části Polska vyskytují i tendence o odtržení a samostatnost Slezska. Z tohoto rozkolu je patrné, že snahy občanů na české a polské straně nejsou jednotné. Z toho se dá

usuzovat, že hlásání se k polské národnosti na základě užívání „po našymu“ je vskutku jakousi konstrukcí polských organizací nebo možná jen jejich přáním pro rozšíření svých řad.

Dotazníky

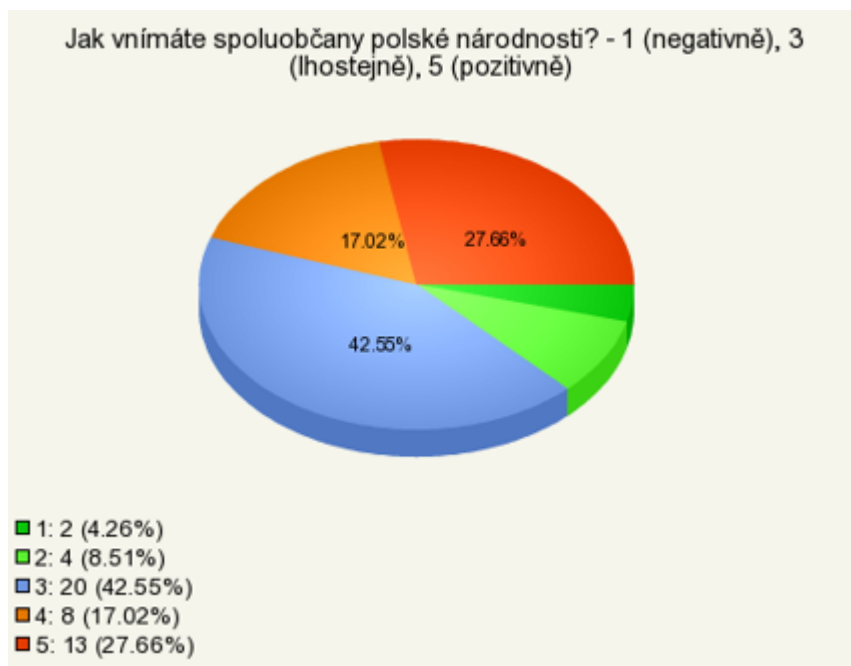
V rámci výzkumu byl publikován na internetu dotazník, který se primárně věnoval problematice dvojazyčných nápisů na českém Těšínsku. Sekundárně byl také zaměřen na aktivní činnost související s polskou národností respondentů. Dotazník byl zprostředkován respondentům díky sociální síti Facebook, kde byl umístěn na stránkách zaměřených na různorodou problematiku Těšínska. V průběhu měsíce vyplnilo dotazník celkově 55 respondentů.

ČEŠI

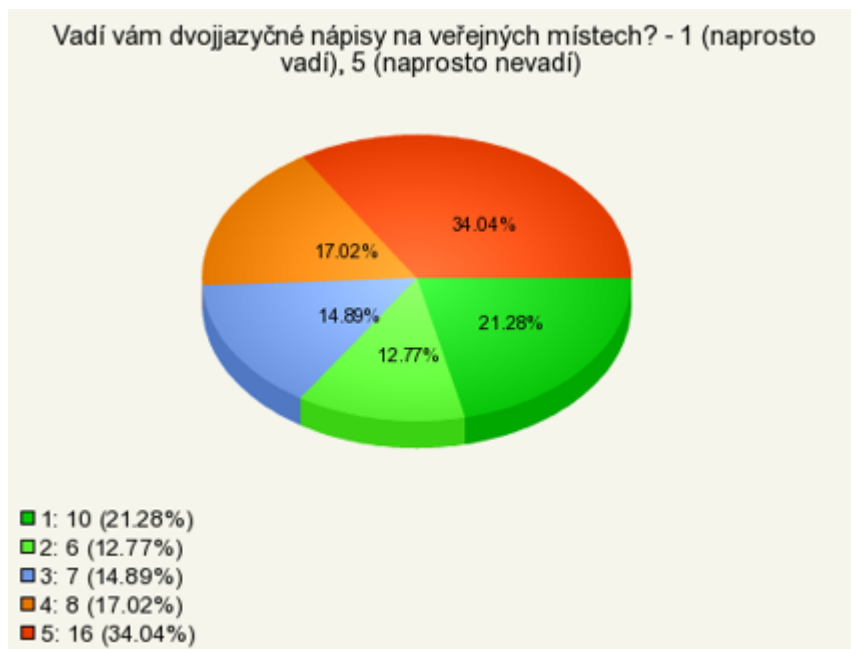
V dotazníkovém šetření se Češi projeví jako snášenliví a tolerantní. Vzorek odpovídající na otázky byl převážně mladšího věku, což také vyvrací názor našeho respondenta Ondřeje. Vě většině případů se prokázalo, že Češi na území Těšínska jsou se svými sousedy zadobře. Jak jsme již na začátku výzkumu očekávali, otázky kladené na dvojazyčné nápisy se staly do jisté míry kontroverzním tématem. Zdá se, že existence nápisů jako taková není tou citlivou záležitostí. Častěji se hovoří až o absurditě nově vytvářených cedulí a ukazatelů nebo a to zejména o financích. Starší veřejně psaná polština nikoho nepobuřuje. Naopak jsou na takové projevy historické pospolitosti zdejšího území náležitě hrdí, ale nově vznikající cedule jsou pro některé trnem v oku.

Níže je ukázka z dotazníku použitého na výzkumu. Jsou zde předloženy odpovědi k vybraným otázkám včetně grafu a podrobnějšího komentáře.

Jako první byla položena otázka: Jak vnímáte spoluobčany polské národnosti? Z přiloženého grafu je vidět, že pouze 2 respondenti Poláky vnímají zcela negativně. Pro zhruba polovinu vzorku není národnost nijak důležitá, vidí ji lhostejně nebo spíše neutrálně. Další velkou část tvoří mírněji nebo výrazněji pozitivní náhled na polskou etnicitu. Na koláčovém grafu je zobrazena jako oranžový a červený segment.

Jak ukazuje následující graf, dvojjazyčné nápisy naprosto vadí pouze 10 respondentům. Argumenty proti jsme již několikrát uvedli výše. Úplně opačným názorem se prokázalo více než 30 %. Česko-polské nápisy tedy u dotazovaných Čechů prošly s těsnou většinou.

POLÁCI

V této části vám nejprve přiblížíme fakta dotazníku a poté jej sumarizujeme. Z celkového počtu respondentů dotazník vyplnilo 7 respondentů polské národnosti a to ve věku do 26 let. Pro ně dotazník obsahoval více otázek než pro respondenty české národnosti, neboť do něj bylo zahrnuto zjištění jejich aktivit a projevů souvisejících s deklarovanou polskou národností.

Informace o nejčastěji používaném jazyce vzorku je následující: čtyři hovoří polštinou, další dva nářečím „po naszymu“ a jeden výhradně češtinou. Všichni respondenti se sdružují v polských spolcích a všichni navštěvovali či stále ještě navštěvují polskou školu.

Další oddíl byl věnován současným soukromým aktivitám v souvislosti s polskou národností. Pouto k polské příslušnosti se projevuje například i přes tradiční pokrmu, slavení klasických národních svátků nebo udržování tradic. Co se týká našich zkoumaných osob, pouze tři vaří typická polská jídla. Polské svátky slaví čtyři respondenti, ale zároveň si také drží i ty české. To dokazuje hlavně historickou provázanost kraje a také to dokládá fakt, že mnoho zdejších manželství jsou národnostně smíšená. Polské tradice aktivně udržuje 5 respondentů.

Posledním zkoumaným tématem byla problematika dvojjazyčných nápisů. Čtyři respondenti jsou sice pro zavádění dvojjazyčných nápisů, nicméně důležité jsou pouze pro jednoho z nich. Dalším jsou víceméně lhostejné, ale všichni respondenti by se bez nich naprosto obešli. Dva jsou vyloženě proti zavádění těchto nápisů. Respondenti, kteří jsou pro dvojjazyčné nápisy, to odůvodňují především hustotou zalidnění občanů polské národnosti a z historických důvodů. Jen jeden považuje dvojjazyčné nápisy důležité z důvodu jazykové srozumitelnosti.

Po shrnutí těchto odpovědí se nám rýsuje fakt, že mladí Poláci na Těšínsku jsou aktivní v udržování své národní identity a sdružují se v nejrůznějších společenských spolcích. Nicméně jejich chování není nijak extrémní, o čemž vypovídá fakt, že polské nápisy přímo nevyžadují.

Připomínky k dotazníku

Na závěr tohoto dotazníkového bloku jsme se rozhodli umístit nepovinnou část dotazníku, do které mohli naši respondenti podle libosti psát své komentáře, postřehy nebo i připomínky. Pro náš výzkum tato část dotazníku nebyla klíčová, ale alespoň nám ukázala vážnost, se kterou se k tomuto tématu přistupuje. Objevily se zde odpovědi nejrůznějšího typu, kladné i záporné. Pro zajímavost vám přikládáme část z nich:

„Menšiny by se měly přizpůsobit jazyku danému státu“.

„Nechápu, co tím chtějí docílit.“

„Polské nápisy jsou podle mě zbytečně drahým opatřením, bez kterého bychom se klidně obešli. V Polsku také nemají české nápisy.“

„Je to normální a setkáváme se s tím i jinde v místech, kde žije více národností.“

„Myslím, že dvojjazyčné nápisy nejsou až takový problém, co se týče snášenlivosti mezi Čechy a Poláky.“

Závěr

Ačkoliv má v současnosti počet Poláků na Těšínsku klesající tendence a příslušníků této menšiny ubývá, Poláci na Těšínsku svou identitu a národnost nadále projevují. Svou národní hrdost udržují díky

zvykům a tradicím ve svém soukromém životě, ale snaží se jí i sdílet s ostatními Poláky, proto se sdružují do spolků. Bohužel ale musíme také poukázat na fakt, že v některých případech se aktivita spolků zdá až příliš vyhrcoaná. Oficiální kampaně burčující občany žijící na Těšínsku, aby se přihlásili k polské národnosti, se někdy mohou zdát až jistým kalkulem pro umělé udržování něčeho, co už pro místní obyvatele ztratilo hlubší význam nebo přemlouvání někoho k nechtěným projevům.

Zvláštní pozornost si určitě vyhrazují již mnohokrát zmíněné česko-polské nápisy, které se staly aktuální seberealizací pouze skupiny polských nadšenců. Jak bylo vidět z dotazníků, dvojjazyčné nápisy nejsou pro Poláky nutné, nevyžadují je, i když někteří by ocenili jejich výskyt. Je to takové oficiální uznání jejich přítomnosti a statusu jejich bytí na Těšínsku.

Jak vyplývá z výzkumu, Češi své polské spoluobčany na Těšínsku v podstatě tolerují, negativních názorů zaznělo minimum. Z výzkumu také vyplývá, že Poláci žijící v oblasti českého Těšínska se odlišují od Poláků v Polsku, mají i odlišné snahy týkající se deklarace své národnosti, kdy Poláci na straně české se prezentují polskou národností, kdežto Poláci na polské straně Těšínska slezskou národností. Nicméně občané českého Těšínska zde žijí v určité symbióze, kterou jen z části narušují spory o dvojjazyčné nápisy. Jedná se zde o jistě zvláštní druh regionálního patriotismu, který v určitém smyslu překračuje národnostní otázky.

Použité zdroje

BITTNEROVÁ D. a kol. *Kdo jsem a kam patřím?* Praha: Tobola, 2005. 460 s. ISBN 80-902785-8-2

BOGOZCOVÁ I. *Jazyková komunikace mládeže na dvojjazyčném území českého Těšínska*. Ostrava: Sfinga, 1993. 78 s. ISBN 80-7042-328-0

GABAL I. a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. 341 s. ISBN 80-86103-23-4

HANNAN, K. *Language and ethnicity among students in Teschen Silesia*. Nationalities Papers [online]. June 1999, Vol. 27 Issue 2, [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <<http://searchproquest.mlp.cz/pqcentral/docview/228717840/fulltext?accountid=16579&XSESSIONX=04B181B8D3EBCFF56FAB>>. ISSN 00905992

KASZPER, Roman; MALASZ, Bohdan. *Poláci na Těšínsku* [online]. 2009 [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.polonica.cz/projekty/file/Polaci%20na%20Tesinsku.pdf>>.

Muzeum Těšínska [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.muzeumct.cz/tesin/tradice/historgeogr.php>>.

Oficiální informační server statutárního města Karviné [online]. [cit. 2011-08-31]. Dostupné z WWW: http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/po_nasymu>

Polská národnost na území ČR [online]. Český statistický úřad, 2007 [cit. 2011-05-01]. Dostupné z WWW : <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/polska_narodnost>.

SVOBODA, L. *Poláci na Těšínsku - Sborník příspěvků vědecké konference konané v Českém Těšíně*. Středoevropské politické studie – Central European Political Studies Review [online]. Podzim 2002 Číslo 4, [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW: <www.cepsr.com/dwnld/svobod_rec.rtf>. ISSN

1212-7817

SZYMECZEK J. a kol. *Poláci na Těšínsku*. Český Těšín: Kongres Poláků v České republice, 2009. 128 s. ISBN 978-80-87381-00-7

Těšínské nářečí [online]. [cit. 2011-08-31]. Dostupné z WWW:
http://cs.wikipedia.org/wiki/těšínské_nářečí

¹⁾ KASZPER, Roman; MALASZ, Bohdan. *Poláci na Těšínsku* [online]. 2009 [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.polonica.cz/projekty/file/Polaci%20na%20Tesinsku.pdf>>

²⁾ Muzeum Těšínska [online]. [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <
<http://www.muzeumct.cz/tesin/tradice/historgeogr.php>>

³⁾ , ⁵⁾ *Těšínské nářečí* [online]. [cit. 2011-08-31]. Dostupné z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/těšínské_nářečí>

⁴⁾ *Oficinální informační server statutárního města Karviné* [online]. [cit. 2011-08-31]. Dostupné z WWW: <http://www.karvina.cz/portal/page/portal/uvodni_stranka/po_nasymu>

⁶⁾ SVOBODA, L. *Poláci na Těšínsku - Sborník příspěvků vědecké konference konané v Českém Těšíně*. Středoevropské politické studie – Central European Political Studies Review [online]. Podzim 2002 Číslo 4, [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW: <www.cepsr.com/dwnld/svobod_rec.rtf>. ISSN 1212-7817

⁷⁾ KASZPER, Roman; MALASZ, Bohdan. *Poláci na Těšínsku* [online]. 2009 [cit. 2011-03-29]. Dostupné z WWW : <<http://www.polonica.cz/projekty>>

⁸⁾ BITTNEROVÁ D. a kol. *Kdo jsem a kam patřím?* Praha: Tobola, 2005. 460 s. ISBN 80-902785-8-2

⁹⁾ BOGOZCOVÁ I. *Jazyková komunikace mládeže na dvojjazyčném území českého Těšínska*. Ostrava: Sfinga, 1993. 78 s. ISBN 80-7042-328-0

¹⁰⁾ HANNAN, K. *Language and ethnicity among students in Teschen Silesia*. Nationalities Papers [online]. June 1999, Vol. 27 Issue 2, [cit. 2010-06-10]. Dostupný z WWW: <
<http://searchproquest.mlp.cz/pqcentral/docview/228717840/fulltext?accountid=16579&XSESSIONX=04B181B8D3EBCFF56FAB>>. ISSN 00905992

From:
<http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/> - Hospodářská a kulturní studia (HKS)

Permanent link:
http://www.hks.re/domains/hks.re/wiki1/doku.php?id=krandova_lorencova_stroukalova_supikova_-_polaci_na_tesinsku

Last update: 06. 06. 2016 10:26

